ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

PhD., professor Umarov Aziz Mirfozilovich

Toshkent arxitektura-qurilish universiteti

Tel: +998 90 356 00 85

Magistrant Nurmamatova Xusniya To'ychiyevna

Toshkent arxitektura-qurilish universiteti

Tel: +998 88 030 19 25

BO‘STONLIQ TUMANIDA SPORT-REKREATSION MAJMUA TASHKIL ETISHNING URBANISTIK VA IJTIMOIY ASOSLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada Bo‘stonliq tumanida sport-rekreatsion majmua tashkil etishning urbanistik va ijtimoiy asoslari qisqacha tahlil qilinadi. Hududning tabiiy salohiyati, infratuzilma imkoniyatlari hamda aholi ehtiyojlari asosida kompleks yondashuv zarurligi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: sport infratuzilma, rekreatsion hudud, urban rejalashtirish, ijtimoiy faollik, turizm, ekologik barqarorlik, tog‘ landshafti, hududiy rivojlanish

Zamonaviy urbanizatsiya sharoitida hududlarni barqaror rivojlantirish ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik omillar uyg‘unligini talab etadi. Aholining jismoniy faolligini oshirish va sog‘lom turmush tarzini shakllantirishda sport-rekreatsion infratuzilmaning o‘rni beqiyosdir. Bo‘stonliq tumani tabiiy-rekreatsion resurslarga boy hudud bo‘lib, Chatqol va Ugam tog‘ tizmalari, Charvak suv ombori, Chimyon va Beldersoy zonalari bilan ajralib turadi. Ushbu omillar hududda zamonaviy sport-rekreatsion majmua tashkil etish uchun mustahkam asos yaratadi. Urban nazariya vakillari J. Jacobs va J. Gehl jamoat makonlari va inson markazli rejalashtirish ijtimoiy faollikni oshirishda muhim ekanini ta’kidlaydi. Shu bilan birga, Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti jismoniy faollik infratuzilmasini rivojlantirishni ustuvor yo‘nalish sifatida belgilaydi.

Tadqiqot natijalari Bo‘stonliq tumani sport-rekreatsion majmua tashkil etish uchun yuqori salohiyatga ega ekanini ko‘rsatdi. Hududning tog‘li landshafti va suv resurslari yil davomida faoliyat yuritadigan ko‘p funksiyali majmua yaratish imkonini beradi. Qish mavsumida chang‘i sporti, yozda esa suv sporti, velosport va piyoda turizmni rivojlantirish mumkin. Urbanistik jihatdan majmua markazlashgan yadro va unga tutash rekreatsion hududlar asosida rejalashtirilishi maqsadga muvofiq. Transport tizimini halqa shaklida tashkil etish, piyodalar va veloyo‘laklarga ustuvorlik berish hamda yashil hududlarni saqlash muhim tamoyillar hisoblanadi. Ijtimoiy nuqtai nazardan, majmua nafaqat turizm obyekti, balki aholi uchun sog‘lom turmush tarzini qo‘llab-quvvatlovchi jamoat makoni vazifasini bajaradi. Bu esa yangi ish o‘rinlari yaratish, yoshlar bandligini oshirish va hududning investitsion jozibadorligini kuchaytiradi. Shu bilan birga, ekologik barqarorlikni ta’minlash muhim ahamiyatga ega. Rekreatsion yuklamani me’yorlash, zonalashtirish, chiqindilarni boshqarish va muqobil energiya manbalaridan foydalanish zarur. Aks holda, tog‘li hududlarda ortiqcha antropogen bosim yuzaga kelishi mumkin.

Quyidagi infografik materialda sport-rekreatsion majmua tashkil etishning strategik, iqtisodiy va ijtimoiy jihatlari kompleks tarzda yoritilgan bo‘lib, unda hududiy rivojlanish istiqbollari, investitsion jozibadorlik darajasi hamda aholining sog‘lom turmush tarziga bo‘lgan ehtiyoji o‘zaro bog‘liqlikda aks ettirilgan. Shuningdek, infografikada turizm oqimining o‘sish dinamikasi, rekreatsion xizmatlarga bo‘lgan talabning ortishi, aholi salomatligi ko‘rsatkichlari va sport infratuzilmasining rivojlanish darajasiga oid muhim statistik ma’lumotlar tizimli ravishda keltirilgan. Mazkur ko‘rsatkichlar orqali sport-rekreatsion majmualarni tashkil etish nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirish, balki ijtimoiy farovonlikni ta’minlash va hududning turistik salohiyatini yuksaltirishda muhim omil ekanligi asoslab berilgan (2-rasm).

2-rasm.

Tahlillar Bo‘stonliq tumanida sport-rekreatsion majmua tashkil etish urbanistik, ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan samarali yo‘nalish ekanini ko‘rsatdi. Hududning tabiiy resurslari va turizm salohiyati ushbu loyihani amalga oshirish uchun qulay sharoit yaratadi. Majmua inson markazli rejalashtirish tamoyillari asosida tashkil etilganda, u nafaqat sport infratuzilmasi, balki ijtimoiy integratsiya va sog‘lom turmush markaziga aylanadi. Shu bilan birga, ekologik muvozanatni saqlash va barqaror rivojlanish tamoyillariga rioya qilish muhim shart hisoblanadi. Umuman olganda, sport-rekreatsion majmua Bo‘stonliq tumanining hududiy rivojlanishida strategik omil sifatida xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Jacobs, J. (1961). The Death and Life of Great American Cities. Random House.
2. Usmanova, Z., Alimova, M. (2020). Modern Trends in the Development of Tourist and Recreational Services in Uzbekistan.
3. Bo‘stonliq tumani rekreatsiya resurslari. (2024).

4. Arabov, N., Nasimov, D. va boshqalar (2024). Tourism Infrastructure and Strategic Planning.
5. Suyunova, F., Suyunova, S. (2025). O‘zbekistonning turistik salohiyati.
6. Statistical Office of Uzbekistan. (2024). Tourism in Uzbekistan.
7. Davletova, N. (2016). Urban Planning and Physical Activity.
8. Frank, L. D., Engelke, P. E., Schmid, T. L. (2003). Health and Community Design.